

اگر در ماه رمضان به لقاء الله نرسید به باطن روزه نرسیده اید / ماه رمضان و تخلّق به اخلاق الهی

آیت الله جوادی آملی در کتاب حکمت عبادات با بیان اینکه اگر انسان در ماه رمضان که در حقیقت شهر الله است، به لقاء الله نرسد به باطن روزه نرسیده، گفت: در این حالت روزه ای در سطح طبیعت گرفته است، پاداشی هم که به او می رسد در همان سطح خواهد بود.

آیت الله جوادی آملی در کتاب حکمت عبادات با بیان اینکه اگر انسان در ماه رمضان که در حقیقت شهر الله است، به لقاء الله نرسد به باطن روزه نرسیده، گفت: در این حالت روزه ای در سطح طبیعت گرفته است، پاداشی هم که به او می رسد در همان سطح خواهد بود.

به گزارش خبرگزاری مهر، با توجه به فرارسیدن ماه مبارک رمضان چکیده ای از مباحث آیت الله جوادی آملی در خصوص عظمت ماه مبارک رمضان و حکمت روزه را از نظر می گذرانیم:

رمضان، نام خدا

علي بن موسي (ع) از پدران گرامشان از حضرت علي (ع) نقل فرموده که روزي رسول خدا خطبه‌اي ایراد کرده فرمودند: «أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ» [1] ماه خدا به شما روي کرد. چون در این ماه «صوم الله» مطرح است، و روزه مال خداست و این ماه، ماه روزه است، ماه مبارک رمضان را «شهرالله» می‌نامند. چنان که ماه رجب «شهر ولایت» و ماه شعبان «شهر نبوت» و رسالت» است. از این رو در دعاهاي ماه رجب از خداوند متعال توفیق عبادت در ماه مبارک رمضان را مسئلت می‌شود تا زمینه آن از ماه رجب مهیا و فراهم شود و تا انسان مقدماتي را طی نکند، نمی‌تواند به عظمت ماه مبارک رمضان راه یابد.

در روایتی فرموده‌اند: نگویید رمضان آمد، رمضان رفت، بگویید: ماه رمضان آمد و ماه رمضان رفت؛ زیرا رمضان اسمی از اسمای مبارک خدای سبحان است. [2] شهر رمضان در حقیقت «شهرالله» است. اگر انسان در شهرالله، به لقاء الله نرسد، به باطن روزه نرسیده، بلکه روزه‌ای در سطح طبیعت گرفته است، پاداشی هم که به او می‌رسد جر همان سطح خواهد بود. فرمود: ماه خدا همراه با برکت، رحمت و مغفرت به شما روي کرده است: «بِالْبِرَّةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ» مواظب باشید به استقبالش بروید و آماده باشید تا آن را درست درک کنید.

«برکت» خیر مستدام و ماندنی است. گودالهایی که در بیابان آب در آن جمع می‌شود و می‌ماند، «برکه» می‌گویند. این ماه همراه با برکت و رحمت و مغفرت است. رحمت و مغفرت تنها آموزش از گناهان نیست؛ آن درجات عالی را هم خدای سبحان رحمت می‌نامد. البته رحمت خاصه مخصوص مؤمنان است: «إِنْ رَحِمْتَ اللَّهُ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ» [3]. تحصیل این نوع رحمت، در ماه مبارک رمضان آسان است.

در ادامه فرمود: «شهرٌ هو عند الله أفضل الشهور» این ماه از دیگر ماهها افضل و برتر است. و خدا فضیلت آن را تعیین فرموده است. همان‌طور که انسان با تقوا و پرهیزکار پیش خدا گرمی‌تر است، ماهی که برکت و رحمت و مغفرت آن بیشتر باشد برتر است. ماه مبارک رمضان دو دستور دارد:

1- عمومی: که انسان تمام ماه مبارک رمضان را به عنوان یک واحد بداند و برای آن نیت کند؛ یعنی در شب اول ماه مبارک رمضان می‌توان قصد کند که تا آخر ماه روزه بگیرد.

2- خصوصی که هر روز هم دارای تکلیف مستقل و جدایی است. «وَأَيَّامَهُ أَفْضَلُ الْأَيَّامِ وَلِبَالِهِ أَفْضَلُ اللَّيَالِي» تمام روزه‌های ماه مبارک رمضان از تمام ایام سال افضل است و تمام شبهای ماه مبارک رمضان، از تمام شبها و لیالی سال برتر است. «وَسَاعَاتُهُ أَفْضَلُ السَّاعَاتِ» ساعات یعنی چند لحظه؛ لحظات آن بهترین لحظه‌هاست.

این جمله که فرمود: شهرالله به شما رو کرده، مناسب با حدیث شریف «الصَّوْمُ لِي» است. اگر روزه مال خداست پس این ماه هم ماه خدا و «شهرالله» است. و به همان نسبت تنها «الصَّوْمُ لِي» نخواهد بود؛ دعاهاي سحر هم «لله» است؛ آن عبادت‌های دیگر هم «لله» است؛ چون این شهر «شهرالله» است. اگر این ماه، ماه خداست، تمام آنچه که در این ماه انجام می‌گیرد، خواه دعاهاي شب و سحر، و خواه عبادات روز و روزه همه «لله» است.

ماه رمضان و تخلّق به اخلاق الهی

فرمود: «هو شهرٌ دُعِيتُمْ فِيهِ إِلَى ضِيَاةِ اللَّهِ» در این ماه شما مهمان خدا هستید. میهمان باید کاری کند که صاحب خانه می‌کند. روزه‌دار، میهمان خدایی است که «يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ» [4] اطعام می‌کند ولی خود اطعام نمی‌شود؛ پس او هم می‌تواند «يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ» باشد. اگر خدای سبحان می‌بخشد و نمی‌گیرد، انسان هم بایستی در این ماه خویی پیدا کند که بخشد و نگیرد؛ چون هیچ دستی بهتر از دست بخشنده و هیچ دستی هم بدتر از دست بگیر نیست. خوی گدامنشی را خداوند نا پسند دارد و خوی بخشش را می‌پذیرد. اگر کسی تلاش و کوشش کرد که دیگران در کنار سفره او به بهشت بروند، دست او دست بخشنده است و اگر کسی تلاش کرد که به برکت دیگران به بهشت برود، او دست گیرنده دارد.

یکی از کلمات بلندی که قبل از رسول خدا (ص) کسی نگفته است این است که: «الْيَدِ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى». [5] دست بالایی بهتر از دست زیرین است؛ زیرا انسانی که می‌بخشد دستش بالاست، وقتی می‌گیرد دستش پایین است. در ضمن دعاهاي شبهای ماه مبارک رمضان، داشتن چنین روحی بلند را به انسان توصیه می‌کنند که به خدا عرض کنید: «خدایا تو که دینت را حفظ می‌کنی و ممکن نیست دست از آن برداری، توفیق بده تا دین تو به دست من زنده شود» نه اینکه دیگران دین تو را زنده کنند و من کنار سفره دین بنشینم. بگذار،

نماز و روزه به دست من و با خون من زنده شود که دیگران میهمان من باشند؛ نه اینکه دیگران بجنگند و خون بدهند و دین را احیا کنند و من نماز بخوانم و روزه بگیرم. «واجعلنی ممن یتنصر به لدینک ولا تستبدل بی غیري» [6].
 خدای سبحان عده‌ای را تهدید کرده می‌فرماید: من از دینم حمایت می‌کنم و دست از آن بر نمی‌دارم، شما توفیق اجرای این فیض را نیافتی به دست دیگری انجام خواهم داد: إِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ [7]. چنین نیست که اگر دیگران در برابر اسرام صف بستند خداوند دست از اسلام بکشد به طور یقین خدا دینش را حفظ می‌کند. حال اگر حفظ دین با شما ممکن نشد، و خلوص را از دست دادید، شما را می‌برد و دیگران را جای شما می‌آورد.
 براساس این تهدید و تعلیم قرآن کریم است که فرموده‌اند: در شبهای ماه مبارک رمضان بگویید: خدایا تو که دینت را حفظ می‌کنی، این توفیق را بده که دین تو به دست من حفظ و زنده شود. این را دست بخشنده و همت بلند می‌گویند.
 در دعاهای این ماه صاحب‌خانه را به ما معرفی کرده‌اند که: «وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ وَيُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ» [8] یا: «يُهْلِكُ مَلُوكًا وَيَسْتَخْلِفُ آخِرِينَ» [9]. سپس به ما گفته‌اند که شما میهمان چنین خدایی هستید.

*- حکمت عبادات، حضرت آیت الله جوادی آملی، خلاصه ص 143 به بعد

1 - اربعین شیخ بهایی، ص 179، ج 9.

2 - تفسیر نورالثقلین، ج 1، ص 166. در وجه تسمیه رمضان ر.ک: مجمع البحرین، ج 2، ص 223، (رمض).

3 - سورة اعراف، آیه 56.

4 - امام صادق (ع) فرمود: هنگام غذا خوردن نام خدا را ببر، آنگاه که دست کشیدی بگو: «الحمد لله الذي يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ» (کافی، ج 6، ص 294)..

5 - الکافی، ج 4، ص 11.

6 - مفاتیح الجنان، اعمال شبهای ماه رمضان، دعای سیزدهم.

7 - سورة محمد، آیه 38.

8 - بحارالانوار، ج 63، ص 381.

9 - از فقرات دعای افتتاح.